

SONGDALEN
KOMMUNE

Landbruksavdelingen Fylkesmannen i Vest-Agder
Postboks 513, Lundsiden

4605 KRISTIANSAND S

Vår ref.
10/2258-19/K1-240, K2-V10/RHW

Deres ref.

Dato:
16.10.2012

Mål, strategier og retningslinjer for spesielle miljøtiltak i jordbruket i Songdalen for perioden 2013 - 2016

Innledning

Landbruket i Songdalen kommune endrer seg i takt med stadig sterkere krav til effektivitet. I løpet av de siste 20 år er antall melkebruk halvert. Øvrig husdyrhold er også sterkt nedadgående.

I søndre del av kommunen er det i dag planteproduksjon som dominerer. I området fra Stokkeland og ned til grensen mot Søgne, finnes kun 3 bruk som drives med melkeproduksjon. I denne delen av kommunen er Songdalsvassdraget et fremtredende element i kulturlandskapet.

I Finland, øvre del av kommunen, er det i de senere år bygget flere store driftsbygninger for melkeproduksjon. Disse står nå for en stor del av den totale produksjonen i kommunen. Ut i fra det forhold at jordarealene ligger spredt, er det store utfordringer i førproduksjonen. Store avstander innebærer store utfordringer med hensyn til transport både i forbindelse med førberging og ikke minst med tanke på formålstjenlig og miljøvennlig bruk av husdyrgjødsel.

Beskrevet situasjon innebærer at de mest marginale jordarealene står i fare for å gå ut av bruk. Småbrukene med sitt småskala landbruk har i heieområdene bidratt til kommunens egenart. Heldigvis synes det å være lite fraflytting fra disse områdene, men mange eldre driftsbygninger står tomme. Gårdssagbrukene som tidligere var i bruk til foredling av virke, er i dag nesten helt ute av bruk. Tønnestav er i dag historie. Sagbygningene og andre småbygg som uteløer, kvernhus og lignende står i fare for å forsvinne.

Det er vanskelig å peke på enkeltområder i kommunen som peker seg ut som særlig verdifulle kulturmiljø. I forbindelse med etablering av Regionalt miljøprogram (RMP), valgte kommunen derfor å prioritere bruken av markslaget *innmarksbeite*. Dette for å stimulere til beiting i kampen mot gjengroing. Prioriteringen ble foretatt i samråd med bondelag, skogeierlag og landbruksrådet i kommunen. I tillegg ble det satt søkelys på de forholdsvis gode sammenhengende jordarealene i nedre deler av kommunen, men uten at det ble foretatt utvelgelse av områder. Det er senere utarbeidet Forvaltningsplan for Songdalsvassdraget.

Mål

Det er et overordnet mål å bevare landbrukets kulturlandskap gjennom aktiv bruk. Spesielle verdier som krever særlig skjøtsel og som ikke ivaretas gjennom ordinær jordbruksdrift, ønskes ivarettatt med hjelp av de økonomiske virkemidler som finnes. Dette gjelder også bygninger og anlegg som ikke er i aktiv bruk.

Songdalsvassdraget er et fremtredende element i kulturlandskapet i nedre del av kommunen. Jordarealene langs vassdraget er av god kvalitet, men de er sterkt flomutsatte. Det settes som mål å opprettholde driftsformer som innebærer minst mulig avrenning og erosjon mot elva. Videre er

Songdalen for livskvalitet

Besøksadresse:	Postadresse:	Tlf:	38 18 33 33	postmottak@songdalen.kommune.no
Songdalsvn, 53	Postboks 53	Faks:	38 18 33 43	Organisasjonsnummer: 938 09 1900
Teknisk enhet	4645 Nodeland		4685 NODELAND	www.songdalen.no

det mål om å iverksette tiltak, for å fremheve og ivareta de verdiene som ligger i vassdraget. Det vil foreløpig være særlig fokus på sentrumsnære områder.

Strategier

For å nå målene vil ordningen Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) bli nyttet i kombinasjon med ordningene i Regionalt miljøprogram (RMP), i tråd med Fylkesmannens anbefaling.

Prioriteringer av omsøkte tiltak er så langt foretatt år for år i samråd med skogeierlag, bondelag og landbruksrådet i kommunen. Det anses å være særdeles viktig med et tett samarbeid med grunneierne/rettighetshaverne og næringsutøverne. I planperioden vil dette samarbeidet videreføres. Elveierlaget og jeger- og fiskeforeningen vil også trekkes inn som samarbeidspartnere.

Markslaget *innmarksbeite* vil i planperioden fortsatt være prioritert RMP-område. Aktiv bruk av innmarksbeite vil bli støttet med beitetilskudd gjennom ordningen Tilskudd til generelle miljøtiltak i jordbruket. Ordningen er godt innarbeidet. Kommunen ser til at alle brukere som nytter beitene og søker om produksjonstilskudd også søker parallelt på RMP-ordningen. Dette gjelder også ordningen *endret jordarbeiding*. Det gis også støtte til skjøtsel av kulturminner som ligger inne i databasen *Askeladden*.

Kommunen er kjent med at det på bruk som ikke drives som egne enheter, finnes beitearealer som ikke er i drift. Disse står i fare for å gro igjen. I RMP er det overordnede mål å holde landbrukets kulturlandskap i hevd gjennom aktiv bruk, for på den måten å hindre gjengroing. I planperioden vil det være økt fokus på kontroll av driveplikt etter jordlovens bestemmelser og om nødvendig med pålegg om å inngå påkrevde 10 års leieavtaler. Dette vil kunne føre til økt beitebruk.

Når det gjelder SMIL-ordningen, så vil tiltak langs vassdraget bli prioritert. Utarbeidet Forvaltningsplan for Songdalsvassdraget vil i perioden være et viktig arbeidsdokument. Planen er utarbeidet i regi av Songdalen Bondelag. I planen er det listet opp en rekke mulige tiltak med kartfesting av områder. Kommunen vil oppfordre bondelaget og elveierlaget til grunneiersamarbeid om gode tiltak.

Elva er i god utvikling når det gjelder fisk. Det er innværende sesong åpnet opp for både ørret og laksefiske. Rydding av fiskeplasser, herunder fiskeplass for rullestolbrukere, opparbeidelse av badeplass og rydding for økt tilgjengelig generelt, er tiltak som bør kunne settes i gang relativt raskt. Under forutsetning av videre offentlig økonomisk støtte, vil kalking i sidevassdrag bli videreført. Vilt- og fiskeutvalget i kommunen med representanter for rettighetshaverne, vil framover ha økt fokus på fiskestell og tilrettelegging for fiske.

I sentrumsområdene Greipstad-Nodeland-Birkenes planlegges turstier langs elva. For planlegging og iverksetting er det opprettet en deltidsstilling (20%) i eget prosjekt. For å samordne arbeidet, er det videre nedsatt ei *friluftsgruppe*. Rådmann, landbruksforvaltning og kulturkonsulent er representert. Prosjektansvarlig vil gjennom friluftsgruppen videreutvikle samarbeidet om gode tiltak. I tillegg legges opp til samarbeid med ressurspersoner utenfra. Gruppen tar på seg en pådriverrolle overfor næringen med tanke på en bred satsing på tiltak.

Songdalen kommune har inngått en samarbeidsavtale med Vest-Agder Fylkeskommune om bl.a. utvikling og tilrettelegging for friluftsliv. Det vil i planperioden legges vekt på samarbeid om utvikling og iverksetting av konkrete tiltak

Kommunen vil som vanlig gi ut aktuell informasjon i Infobladet *Landbrukskontakt*.

Prioriteringer og retningslinjer for tildeling av tilskudd

RMP

RMP-ordningen forvaltes gjennom Forskrift om tilskudd til generelle miljøtiltak i landbruket i Vest-Agder med tilhørende retningslinjer. Der en fast søknadsrunde for ordningene parallelt med søknadsrunde for produksjonstilskudd. Utmåling av tilskudd foretas med grunnlag i faste tilskuddssatser. Retningslinjer utover dette anses ikke å være nødvendig.

SMIL

Forskrift om tilskudd til spesielle tiltak i landbrukets kulturlandskap er utdypet i SLF's Rundskriv 7/2005 om forvaltning av sentral forskrift. Rundskrivet er en utdypning av lokalt administrativt handlingsrom innenfor rammen av forskriften. Kommunale retningslinjer er ment å skulle være en tilpasning til lokale miljømessige behov og utfordringer og derav prioriteringer for bruken av tilskuddmidlene.

I SMIL-forskriftens formålsparagraf § 1 heter det:

Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdien i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensingen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Prosjektene og tiltakene skal prioriteres ut fra lokale målsettinger og strategier.

Ved prioritering og vurdering av enkelt søknader må det foretas en grensdragning av hva som er tiltak utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Dette gir rom for et visst skjønn. Tiltak som anses som nødvendig for å skjøtte og opprettholde en igangværende produksjon, faller utenfor ordningen. Temaet *gjerding* er i denne forbindelse stadig gjenstand for diskusjon. I Songdalen gis tilskudd til gjerding i forbindelse med gjenåpning av gammel kulturmark og skjøtsel av spesiell verdifull kulturmark (definert som områder med tydelige spor og spesielle elementer etter drift i gammel tid). Tilskudd til gjerding gis ellers kun til tiltak som fremmer organisert gjerdebruk.

Støttenivå hovedgruppene

➤ Planleggings- og tilretteleggingstiltak av stor allmenn interesse	100%
➤ Rydding/gjenåpning og innegjerding av gammel kulturmark	50%
➤ Restaurering av freda og verneverdige bygninger	70%

Store kostnadskrevende prosjekt vil kunne støttes over flere år.

Fylkesmannens vedlagte forslag til enhetspriser (2010 tall) til bruk for kostnadsberegning, tas i bruk. Det legges på 10% for prisøkning.

Prioriteringer

Tiltak langs Songdalsvassdraget vil bli prioritert i kommende planperiode. I omtalte forvaltningsplan er det listet opp en rekke ønskede tiltak. Det fleste aktuelle tiltak langs vassdraget vurderes å komme inn under hovedgruppen planleggings- og tilretteleggingstiltak. Konkrete planer for tiltak med kalkyler, legges til grunn for søknad om tildeling av midler av fylkesvis pott. Tildelte midler vil da være øremerket disse tiltakene, men vil kunne omfordeles dersom midlene står ubrukt ved året slutt.

Ved tildeling av tilskudd til søkerne, foretas prioritering innenfor rammen av disponible midler. Prioriteringer foretas i samråd med næringsorganisasjonene i landbruket.

Nyttige linker:

SLF Rundskriv 7/2005 finnes på www.slf.dep.no

Søk på *Miljø og økologisk – spesielle miljøtiltak -regelverk*

Skjøtselsplan for Songdalsvassdraget finnes på www.songdalen.kommune.no

Skriv inn søkeord *Forvaltningsplan*

Etter fullmakt

Rune Haavesen-Westhassel
Konsulent

Knut Svendsen
enhetsleder teknisk enhet

Vedlegg: Fylkesmannens forslag til enhetspriser SMIL av 2010